

УДК 338.1

Руцишин Н. М.,

nadiya_r@i.ua, ORCID ID: 0000-0002-1198-8582,

Researcher ID: F-7297-2019,

д.е.н., проф., професор кафедри фінансів, економічної безпеки, банківської справи та страхового бізнесу, Львівський торговельно-економічний університет, м. Львів

Талах Ю. В.,

mahaonlviv@gmail.com, ORCID ID: 0000-0003-4828-9184,

ResearcherID:HSH-5281-2023,здобувач, Львівський торговельно-економічний університет, м. Львів

ОРІЄНТИРИ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ВІДНОВЛЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ СФЕРИ ТОРГІВЛІ ТА ВНУТРІШНЬОГО РИНКУ УКРАЇНИ

***Анотація.** Інвестиційна привабливість слугує одним із провідних чинників якісних структурних змін та інституційних реформ, оскільки її високий рівень сприяє залученню інвестиційного ресурсу, без якого неможливо реалізувати процеси техніко-технологічної модернізації виробництва, створення і впровадження всіх видів інновацій, забезпечення ефективізації торгово-технологічних процесів. Метою статті є аналіз стану та обґрунтування орієнтирів державної політики стимулювання покращення інвестиційної привабливості сфери торгівлі в Україні. На основі даних офіційної статистики України (обсяги капітальних інвестицій в економіці та торгівлі України, ступінь зносу основних засобів в економіці та торгівлі, оптовий та роздрібний товарооборот в Україні, структура капітальних інвестицій за регіонами України та за джерелами інвестиційних вкладень у торгівлі України) обґрунтовано, що інвестиційна привабливість сфери торгівлі та внутрішнього ринку України не достатня і це слугує ключовим чинником низького рівня фінансово-інвестиційного забезпечення інноваційно-технологічної модернізації та підвищення ефективності в сфері товарного обігу. Визначено стратегічні пріоритети державної політики покращення інвестиційної привабливості економіки назагал та торгівлі і внутрішнього ринку України, які орієнтовані на створення сприятливого інвестиційного середовища, забезпечення високого рівня захисту інтересів та прав інвестора, збільшення обсягів капітальних інвестицій та покращення їх структури, підвищення ефективності інвестиційного процесу та використання інвестицій, розвиток співробітництва у сфері інвестиційної, науково-дослідної та інноваційної діяльності, забезпечення реалізації соціально-економічних функцій інвестування, скерування інвестиційних процесів на вирівнювання дисбалансів та диспропорцій просторово-структурного розвитку внутрішнього ринку України. Визначено інструментарій державного регулювання, реалізація якого дозволяє досягти вказаних стратегічних пріоритетів.*

Ключові слова: внутрішній ринок, торгівля, структурні зміни, інституційні реформи, інвестиційна привабливість, національна економіка України.

Rushchyshyn N. M.,

nadiya_r@i.ua, ORCID ID: 0000-0002-1198-8582,

Researcher ID: F-7297-2019,

Doctor of Economics, Professor, Professor of the Department of Finance, Economic Security, Banking and Insurance Business, Lviv University of Trade and Economics, Lviv

Talakh Yu. V.,

mahaonlviv@gmail.com, ORCID ID: 0000-0003-4828-9184,

ResearcherID:HSH-5281-2023,

Postgraduate, Lviv University of Trade and Economics, Lviv

STATE POLICY LANDMARKS FOR RECOVERY OF THE INVESTMENT ATTRACTIVENESS OF TRADE AND DOMESTIC MARKET IN UKRAINE

***Abstract.** Investment attractiveness serves as one of the leading factors of qualitative structural changes and institutional reforms, since its high level contributes to the attraction of investment resources, without which it is impossible to implement the processes of technical and technological modernization of production, the creation and*

implementation of all types of innovations, ensuring the efficiency of trade and technological processes. The purpose of the article is to analyze the state and substantiation of the tools and means of the state policy for promoting the improvement of the investment attractiveness of the trade sphere in Ukraine. Based on the data of the official statistics of Ukraine (volumes of capital investments in the economy and trade of Ukraine, the degree of depreciation of fixed assets in the economy and trade, wholesale and retail turnover in Ukraine, the structure of capital investments by regions of Ukraine and by sources of investments in the trade of Ukraine) it is substantiated that the investment attractiveness of the sphere of trade and the domestic market of Ukraine is not sufficient, and this serves as a key factor in the low level of financial and investment support for innovative and technological modernization and efficiency improvement in the sphere of commodity circulation. The strategic priorities of the state policy of improving the investment attractiveness of the economy of Ukraine in general and trade and the domestic market of the country, which are focused on creating a favorable investment environment, ensuring a high level of protection of the interests and rights of investors, increasing the volume of capital investments and improving their structure, improving the efficiency of the investment process and investment use, development of cooperation in the field of investment, research and innovation activities, ensuring the implementation of socio-economic functions of investment, directing investment processes to equalize imbalances and disproportions in the spatial and structural development of the internal market of Ukraine. The toolkit of state regulation, the implementation of which allows achieving the specified strategic priorities, has been defined.

Keywords: innovation, internal market, trade, structural changes, institutional reforms, investment attractiveness, national economy of Ukraine.

JEL Classification: A11, E22, E44

DOI: <https://doi.org/10.32782/2522-1205-2023-71-03>

Постановка проблеми. Практикою економічно розвинених держав доведено, що залучення та ефективне використання інвестиційного ресурсу є невід'ємною передумовою модернізації і зміцнення конкурентоспроможності національного господарства, збалансованого просторово-структурного розвитку та підвищення рівня якості життя населення. Проте залучення інвестицій – вельми складний і системний процес, який визначається великою чисельністю факторів та у безпосередній мірі залежить від інвестиційної привабливості національної економіки та її секторів. З-поміж них окремо виділяється сфера внутрішнього ринку, а також внутрішньої торгівлі.

Однак на сьогодні що на внутрішньому ринку назагал, що у сфері внутрішньої торгівлі України зокрема намітилися негативні тенденції щодо уповільнення темпів зростання обсягів інвестицій, недостатньо ефективного і раціонального їх використання, формування незадовільної структури інвестування, високого рівня зносу матеріально-технічної бази об'єктів торгівлі. Ці тенденції обумовлені як низкою об'єктивних чинників (політико-економічна нестабільність, наявність тіньового сектора, недостатній розвиток фінансово-кредитної системи та інвестиційної інфраструктури), так і недостатньою ефективністю регулювання та підтримки інвестиційної діяльності з боку держави, зокрема в сфері торгівлі та функціонування внутрішнього ринку країни.

Повернення до докризових темпів приросту інвестицій потребує відновлення ключових характеристик інвестиційної привабливості сфери торгівлі та внутрішнього ринку України, включно із забезпеченням якісних структурних зрушень як у джерелах формування, так і в напрямках ефективного використання інвестиційного ресурсу.

Ці питання особливо актуальні з огляду на те, що внутрішня торгівля виконує важливу роль у забезпеченні життєдіяльності соціально-економічних систем держави та її регіонів, економічного зростання, розвитку внутрішнього ринку та підвищення якості життя населення. Розвиток внутрішньої торгівлі є однією з макроекономічних передумов швидкості посткризового відновлення. Проте недостатньо ефективна державна політика управління розвитком торгівлі та внутрішнього ринку в Україні назагал, підсилена зовнішніми та внутрішніми ризиками і загрозами фінансово-економічної нестабільності, призвела до недостатнього виконання її базових функцій, посилення концентрації і монополізації, погіршення ресурсної забезпеченості та зниження інвестиційно-інноваційної активності торговельних суб'єктів, тінізації галузі, диференціацій та деформацій розвитку торгівлі у міських і сільських поселеннях, за регіонами та між промислово розвиненими центрами і рештою територій.

Вказані чинники стримують не лише позитивні тенденції на внутрішньому ринку та в сфері вітчизняної торгівлі, але й перешкоджають розвитку національного господарства в цілому. Негативні аспекти стану та характеристики розвитку, обмежені обсяги інвестування у внутрішню торгівлю призводять до зменшення ВВП, послаблення ролі торгівлі у раціоналізації та підвищенні ефективності господарських зв'язків, економічному відтворенні, скорочення надходжень до бюджетів, зниження зайнятості та доходів населення, погіршення конкурентного середовища, інвестиційної привабливості територій, консервування процесів просторово-структурних диспропорцій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням формування та реалізації державної політики структурних змін й інституційних реформ у

науковій літературі приділено багато уваги. Це, зокрема, результати досліджень таких науковців, як М. Барна [1, с. 23-30], Н. Руцишин [6, с. 144-152], Л. Федулова [7, с. 20-38] та ін. Проблеми планування та впровадження державної політики розвитку сфери торгівлі, а також внутрішнього ринку в системі національної економіки країни досліджено у наукових працях відомих вітчизняних і зарубіжних вчених. Значний внесок у дослідження даної проблеми зробили Т. Васильців [5, с. 102-109], І. Гак'ю [9], С. Смітс та С. Кульманн [10, с. 14-32] та ін. У теоретико-методичному плані питання впливу державної політики на стимулювання інвестиційної діяльності та покращення інвестиційної привабливості національної економіки досліджувались у працях вітчизняних і зарубіжних вчених, зокрема О. Бутенко [2, с. 21-24], Н. Гладинець [3, с. 74-79], І. Дегтярьової [4] та інших.

Однак попри значну кількість наукових досліджень, присвячених питанням розвитку внутрішнього ринку та торгівлі, покращення їх інвестиційної привабливості тощо, необхідно зазначити, що питання каузального зв'язку державної інвестиційної політики, збільшення обсягів та покращення структури інвестицій, інноваційної діяльності та економічного поступу є недостатньо вивченими у науковому дискурсі.

Постановка завдання – аналіз стану та обґрунтування інструментів і засобів державної політики стимулювання покращення інвестиційної привабливості сфери торгівлі в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Обсяги капітальних інвестицій у внутрішній торгівлі України не високі і не стабільні (табл. 1).

Так, значення цього показника у 2021 р. становило 43,4 млрд грн або лише 8,2 % від загальних обсягів капітального інвестування в національній економіці. До прикладу, ще у 2018 р. відповідний показник становив близько 9,0 %.

Водночас динаміка капітальних інвестицій у внутрішній торгівлі України в певній мірі повторює тренди, характерні для національної економіки в цілому. Так, за 2015-2021 рр. обсяги капітальних інвестицій у торгівлі зросли у 2,1 рази, тоді як в економіці України – на 93,63 %. Піковим для масштабів інвестицій у торгівлі став 2018 р., тоді як в економіці країни – 2019 р., надалі обсяги інвестицій були меншими. Найбільш кризовими в аналізованому часовому періоді виявилися 2015 та 2020 роки, коли обсяги капітальних інвестицій були меншими, ніж у попередньому році.

Однак із наведених даних ключовий висновок полягає в тому, що приріст інвестицій у вітчизняну торгівлю поступається темпам приросту капітальних інвестицій в економіку загалом, а у кризові роки темпи спаду в торгівлі вищі, що негативно.

З іншого боку, для внутрішньої торгівлі України характерний менший рівень зносу основних засобів (табл. 2). Так, якщо у середньому в економіці відповідний показник становив у 2020 р. 58,5 %, то в торгівлі – лише 39,6 %. Більше того, позитивно, що за 2015-2020 рр. рівень зносу основних засобів у внутрішній торгівлі країни знизився на 5,1 в. п., тоді як в економіці назагал – лише на 1,6 в. п.

Таблиця 1

Обсяги капітальних інвестицій в економіці та торгівлі України, млрд грн

Показники	Роки						Темпи зростання, %	
	2015	2017	2018	2019	2020	2021	2021/ 2015	2021/ 2020
В економіці України	273,1	448,5	578,7	623,9	508,2	528,8	193,63	104,05
Індекси до попереднього року, %	98,3	122,1	116,4	115,5	61,8	113,0	x	x
Капітальні інвестиції в оптовій та роздрібній торгівлі; ремонті автотранспортних засобів і мотоциклів, млрд грн	20,7	33,7	51,8	44,2	41,7	43,4	2,1 р.	104,08
Індекси до попереднього року	75,7	113,0	149,1	100,3	60,8	124,7	x	x

Джерело: складено на основі [8]

Таблиця 2

Ступінь зносу основних засобів в економіці та торгівлі України, %

Показники	Роки					Абсолютні відхилення, +/-	
	2015	2017	2018	2019	2020	2020/ 2015	2020/ 2019
В економіці України	60,1	55,1	60,6	56,9	58,5	-1,60	1,60
В оптовій та роздрібній торгівлі; ремонті автотранспортних засобів і мотоциклів, млрд грн	44,7	40,4	42,1	40,4	39,6	-5,10	-0,80

Джерело: складено на основі [8]

Таким чином, інвестиційне забезпечення у внутрішній торгівлі у меншій мірі узалежене з активним оновленням основних засобів. Однак мова йде про фізичний знос, тоді як усунення морального зносу тісно корелює з інвестиціями в техніко-технічну модернізацію та створення і впровадження на внутрішньому ринку масштабних технологічних інновацій, цифрової трансформації підприємств і організацій.

Одним із джерел фінансово-інвестиційного розвитку вітчизняних підприємств, які здійснюють свою діяльність на внутрішньому ринку країни, зокрема у сфері торгівлі, є їх власні кошти, передусім – доходи від продажу товарів та надання супутніх споживчих послуг. Підставою для такого висновку є достатньо високі темпи зростання товарообороту, причому як роздрібного, так і оптового

(табл. 3). Так, оптовий товарооборот підприємств оптової торгівлі за 2017-2021 рр. зріс на 65,2 %, а темпи його приросту лише в останньому (2021) році становили 28,04 %. Ще вищими стали темпи зростання роздрібного товарообороту в Україні. Якщо у 2017 р. його обсяги становили 815,3 млрд грн, то до 2021 р. збільшилися до 1443,8 млрд грн, що було на 77,1 % більше. Якщо брати до уваги сегмент лише підприємств, то приріст роздрібного товарообороту за 2017-2021 рр. становив 78,2 %, що в значній мірі перевищувало темпи зростання споживчих цін та є свідченням зростання фінансово-економічної ефективності суб'єктів вітчизняної торгівлі.

Таблиця 3

Оптовий та роздрібний товарооборот підприємств оптової та роздрібно торгівлі України, млрд грн

Показники	Роки					Динаміка, % / +/-	
	2017	2018	2019	2020	2021	2021/ 2017	2021/ 2020
Оптовий товарооборот підприємств оптової торгівлі	1908,7	2215,4	2322,2	2462,6	3153,2	165,20	128,04
Частка підприємств в оптовому товарообороті продовольчих товарів, %	16,5	16,1	16,9	17,8	15,6	-0,90	-2,20
Частка підприємств в оптовому товарообороті непродовольчих товарів, %	83,5	83,9	83,1	82,2	84,4	0,90	2,20
Оборот роздрібно торгівлі	815,3	930,6	1094,0	1201,6	1443,8	177,09	120,16
Роздрібний товарооборот підприємств роздрібно торгівлі	586,3	668,4	793,5	868,3	1044,5	178,15	120,29
Частка підприємств в роздрібно-му товарообороті продовольчих товарів, %	39,8	43,3	42,4	44,2	43,1	3,30	-1,10
Частка підприємств в роздрібно-му товарообороті непродовольчих товарів, %	60,2	56,7	57,6	55,8	56,9	-3,30	1,10

Джерело: складено на основі [8]

За таких умов причини низької інвестиційної активності суб'єктів вітчизняного торговельного бізнесу на внутрішньому ринку країни не зрозумілі. Однак певним поясненням цього може слугувати істотна тінізація інвестиційних процесів або ж здійснення підприємствами так званих прихованих інвестицій, коли кошти вкладаються не в існуючий бізнес, а у відкриття нових об'єктів торгівлі, через афілійовані структури та/чи акумулюються у витратах підприємств, а не у завершених капітальних вкладеннях.

Більше того, якщо вести мову саме про сектор підприємств, то у структурі товарообороту переважає частка непродовольчих товарів, що з огляду на фінансово-економічну ефективність господарювання є кращим, адже тут і торговельна надбавка більша і з'являються додаткові можливості для надання населенню і підприємствам, організаціям додаткових, наприклад сервісних, послуг.

Попри зазначене, як видно з даних, наведених у табл. 4, внутрішня торгівля все ще не відіграє високої ролі що в забезпеченні інвестиційної привабли-

вості регіональних економік, що в сенсі фінансування відповідних інвестиційних програм.

Так, у більшості регіонів України частка капітальних інвестицій в торгівлі достатньо мала. Це в середньому 2-8 %. Дещо кращою була ситуація лише у м. Києві (12,5 % у 2021 р.), Дніпропетровській (13,9 %), Миколаївській (13,9 %) та Київській (9,6 %) областях. При тому для не менш як половини областей України характерною стала ситуація, коли частка капітальних інвестицій у торгівлі за 2015-2021 рр. знизилася, що є свідченням погіршення інвестиційної привабливості цього сектора національної економіки та внутрішнього ринку країни також.

Якщо розглядати структуру капітальних інвестицій у вітчизняну торгівлю за джерелами вкладання коштів, то переважають капітальні інвестиції у матеріальні активи (табл. 5). Частка таких інвестицій у 2020 р. становила 93,1 %, або 37,6 млрд грн порівняно з 2,8 млрд грн капітальних інвестицій у нематеріальні активи.

Таблиця 4

Структура капітальних інвестицій у торгівлі за регіонами України, млрд грн

Регіони	Роки						Абсолютні відхилення, +/-	
	2015	2017	2018	2019	2020	2021	2021/2015	2021/2020
Україна	7,6	7,5	8,9	7,1	8,2	8,2	0,60	0,00
Вінницька	3,2	4,7	2,3	2,7	4,3	2,8	-0,40	-1,50
Волинська	3,9	8,4	7,4	5,4	5,4	6,2	2,30	0,80
Дніпропетровська	7,7	6,0	6,2	7,4	12,3	13,9	6,20	1,60
Донецька	4,2	2,3	2,2	2,4	2,5	3,2	-1,00	0,70
Житомирська	4,2	4,6	4,9	4,0	4,0	3,5	-0,70	-0,50
Закарпатська	2,6	3,3	3,9	3,7	4,1	3,8	1,20	-0,30
Запорізька	3,6	2,1	3,1	2,5	2,0	1,5	-2,10	-0,50
Івано-Франківська	7,3	2,1	2,6	3,4	2,6	2,2	-5,10	-0,40
Київська	15,9	15,3	18,0	10,2	10,2	9,6	-6,30	-0,60
Кіровоградська	2,8	4,3	4,1	4,6	5,8	5,7	2,90	-0,10
Луганська	1,3	1,9	1,7	2,1	2,7	4,3	3,00	1,60
Львівська	7,2	7,1	8,4	6,2	7,6	8,0	0,80	0,40
Миколаївська	12,4	26,6	27,2	23,9	16,7	13,9	1,50	-2,80
Одеська	7,0	6,2	4,7	5,4	3,6	3,8	-3,20	0,20
Полтавська	2,1	2,0	2,5	1,6	1,4	1,0	-1,10	-0,40
Рівненська	3,0	6,0	4,7	3,7	4,3	4,9	1,90	0,60
Сумська	3,7	4,0	4,5	3,4	2,4	3,7	0,00	1,30
Тернопільська	5,1	3,2	2,8	3,6	6,3	2,3	-2,80	-4,00
Харківська	4,5	5,0	7,8	5,6	5,6	3,0	-1,50	-2,60
Херсонська	4,4	2,5	2,6	1,7	2,3	2,5	-1,90	0,20
Хмельницька	2,2	3,2	3,6	2,9	2,7	1,9	-0,30	-0,80
Черкаська	4,0	4,1	4,3	3,9	5,4	3,1	-0,90	-2,30
Чернівецька	2,9	3,7	3,4	2,7	3,4	2,5	-0,40	-0,90
Чернігівська	3,0	3,8	3,2	3,4	1,5	0,6	-2,40	-0,90
м. Київ	9,5	9,8	13,1	9,6	12,4	12,5	3,00	0,10

Джерело: складено на основі [8]

Обсяги капітальних інвестицій у торгівлі України, млн грн

Показники	Роки					Абсолютні відхилення, +/-	
	2016	2017	2018	2019	2020	2020/ 2016	2020/ 2019
Капітальні інвестиції у нематеріальні активи	1457,4	1218,6	9282,3	2383,2	2814,1	193,09	118,08
Капітальні інвестиції у матеріальні активи	26265,4	31327,3	39085,5	52286,5	37570,4	143,04	71,85

Джерело: складено на основі [8]

При тому за 2016-2020 рр. обсяги капітальних інвестицій у нематеріальні активи вітчизняних торговельних підприємств зросли лише близько на 400 тис грн, тоді як у матеріальні активи – на понад 11 млрд грн. Таку ситуацію слід трактувати швидше як негативну, оскільки нематеріальні активи відіграють значну роль у забезпеченні конкурентоспроможності суб'єктів господарювання, особливо у сфері торгівлі та на внутрішньому ринку товарів і послуг. Відтак в процесі удосконалення державної політики у сфері інвестиційної привабливості національної економіки важливо працювати над збільшенням обсягів реальних капіталовкладень, однак і над нарощенням обсягів інвестицій у нематеріальні активи та над загальною раціоналізацією як джерел формування, так і джерел використання інвестиційного капіталу.

При цьому стратегічними пріоритетами формування та реалізації державної політики з покращення інвестиційної привабливості сфери торгівлі та внутрішнього ринку в Україні мають стати:

- створення сприятливого інвестиційного середовища з низьким рівнем фінансово-економічних та інституційно-правових ризиків інвестування;
- збільшення обсягів капітальних інвестицій;
- раціоналізація структури інвестицій;
- забезпечення високого рівня захисту інтересів та прав інвестора;
- підвищення ефективності перебігу інвестиційних процесів та використання інвестицій;
- розвиток співробітництва у сфері науково-дослідної та інвестиційно-інноваційної діяльності;
- скерування інвестиційних процесів на вирівнювання дисбалансів та диспропорцій соціально-економічного розвитку територій, а також функціонування внутрішнього ринку України.

Потрібно вказати й на те, що до інструментарію державної політики покращення інвестиційної привабливості внутрішнього ринку та внутрішньої торгівлі України також відноситься запровадження моніторингу та аналізу ефективності інвестиційної політики держави шляхом визначення впливу інвестиційного, інноваційного, трудового та економічного потенціалів на обсяги залучення інвестицій. Визначення інвестиційної місткості внутрішнього ринку відповідає наявному обсягу залучених інвестицій, що надає реальне відображення інвестиційного середовища та інвестиційної

привабливості внутрішнього ринку країни та його сегментів, надає достатню інформативну базу для розробки ефективної державної інвестиційної політики України.

Крім того, інструментарій державного регулювання важливо спрямувати на усунення основних перешкод активізації інвестиційної діяльності на внутрішньому ринку України, особливо таких, як низький рівень соціально-економічного розвитку територій, низька ділова активність населення та суб'єктів малого бізнесу, несформованість інфраструктури розвитку ринку фінансових послуг, недостатня інформативна забезпеченість інвесторів, низький рівень довіри гарантування державою безпеки інвестиційної діяльності. Відповідно, серед об'єктивних перешкод інвестиційної активності на внутрішньому ринку України найбільш істотними можна визначити нестабільність політичної ситуації, недовіру до владних структур, недосконалу судову систему, відсутність ресурсів для отримання оперативної інформації для інвесторів, наявність тінювого сектора бізнесу, нестабільність та неоднозначність законодавчої бази щодо покращення інвестиційного клімату, відсутність належного контролю за прозорістю та дотриманням усіх необхідних умов ведення інвестиційних процесів.

Ефективні заходи державного регулювання слід спрямувати як на досягнення цих пріоритетів, так і системний розвиток внутрішньої торгівлі, імперативом якого є якісне покращення виконання базових функцій торгівлі: обмін результатів праці на гроші, забезпечення потреб споживачів у товарах і послугах, вплив на формування і розвиток внутрішнього ринку, соціально-економічний розвиток держави, вплив на розвиток сфери виробництва, вплив на розвиток сфери споживання.

Вирішення системних проблем функціонування і розвитку внутрішньої торгівлі України вимагає застосування нових більш ефективних механізмів, інструментів та засобів державної політики. Відповідно, напрями удосконалення інституційно-правового та інституційно-організаційного забезпечення розвитку роздрібно-торгівлі мають бути прописаними у державній Стратегії розвитку внутрішньої торгівлі та внутрішнього споживчого ринку України, на базі якої визначатимуться положення регіональних програм у цій сфері.

Об'єктами державної політики за такого підходу стануть належне задоволення потреб споживачів у товарах і послугах, їх достатній рівень якості та економічно і соціально обґрунтована вартість придбання, висока зайнятість та рівень оплати праці, наявність соціальних гарантій і захищеності працівників сфери товарного обігу; належна фінансово-економічна безпека суб'єктів господарювання, інвестиційна привабливість підприємств та галузі, їх капіталізація, збереженість фінансово-економічних інтересів засновників, власників та керівників бізнес-структур; галузево-секторальний розвиток, наповнення бюджетів, грошово-кредитна та валютна стабільність, забезпеченість населення продовольством, екологічна безпека, вплив процесів розвитку внутрішнього споживчого ринку на конкурентоспроможність національної економіки і макроекономічний розвиток держави.

Покращення інвестиційної привабливості сфери торгівлі та внутрішнього ринку України потребує формування узгодженої (суб'єктно, а також у часі та просторі) сукупності системно-цілевих заходів, які потрібно реалізувати, та інструментів, що мають бути для цього використані, у межах складових державної економічної та безпосередньо інвестиційної політики з метою досягнення стратегічних пріоритетів та поточних завдань соціально-економічного розвитку національної економіки.

Існує пряма взаємообумовленість цих завдань державного регулювання з покращенням інституціонального забезпечення інвестиційних процесів у сфері внутрішньої торгівлі та на внутрішньому ринку України, адже існуючі загрози чинять негативний вплив на стан економічної, соціальної, фінансово-інвестиційної, інноваційної, торгово-технологічної та зовнішньоторговельної складових безпеки розвитку внутрішнього ринку. Відтак інструменти державного регулювання слід спрямувати на вдосконалення системи планування та регулювання інвестиційних та торговельних відносин, інститутів між виробниками і споживачами, диверсифікацію інвестиційно-економічної діяльності торговельних підприємств; розширення компетенцій громадських суб'єктів та організацій системи захисту прав інвесторів; інституціалізацію стимулів впливу торгівлі на формування суспільного продукту і розвиток суспільного виробництва; покращення системи інституційного забезпечення реалізації функцій та підвищення економічної ефективності торгівлі, її інвестиційно-інноваційної забезпеченості.

Лише комплексний підхід стане дієвим при вирішенні складних системних проблем підвищення рівня інвестиційної привабливості внутрішньої торгівлі. Відповідну практику можна поширити й на розвиток внутрішнього ринку назагал, а також інших видів економічної діяльності.

Висновки і перспективи подальших досліджень у даному напрямі. Інвестиційна привабливість сфери торгівлі та внутрішнього ринку України не достатня, що слугує ключовим чинником низького рівня фінансово-інвестиційного

забезпечення інноваційно-технологічної модернізації та підвищення ефективності в сфері товарного обігу. Для покращення інвестиційної привабливості економіки України назагал та торгівлі і внутрішнього ринку країни зокрема слід реалізувати низку інструментів та заходів державної політики, орієнтованих на втілення в реальність таких стратегічних пріоритетів державної політики, як створення сприятливого інвестиційного середовища, забезпечення високого рівня захисту інтересів та прав інвесторів, збільшення обсягів капітальних інвестицій та покращення їх структури, підвищення ефективності інвестиційного процесу та використання інвестицій, розвиток співробітництва у сфері інвестиційної, науково-дослідної та інноваційної діяльності, забезпечення реалізації соціально-економічних функцій інвестування, скерування інвестиційних процесів на вирівнювання дисбалансів та диспропорцій просторово-структурного розвитку внутрішнього ринку України.

Подальші наукові дослідження в цій сфері доцільно спрямувати на ідентифікацію каузальних зв'язків параметрів бізнес-середовища та інвестиційної привабливості внутрішнього ринку України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Барна М. Ю., Руцишин Н. М. Структурні характеристики розвитку економіки: системно-аналітичний зріз. *Інтернаука*. Серія: Економічні науки. 2020. Т. 1, № 12 (44). С. 23-30.
2. Бутенко О. А. Формування державної інноваційної політики. *Інвестиції: практика та досвід*. 2009. № 1. С. 21-24.
3. Гладинець Н. Ю. Концептуальні засади формування механізму регулювання інноваційної діяльності в регіоні. *Науковий вісник Ужгородського університету*. 2011. № 33, Ч. 1. С. 74-79.
4. Дегтярьова І. О. Інструменти інноваційного розвитку регіону: зарубіжний та вітчизняний досвід. *Державне управління: теорія та практика*: електрон. наук. фах. вид. 2010. Вип. 1. URL: http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/Dutp/2010_1/txts/10diovdz.pdf.
5. Орлик І. О., Васильців Т. Г., Рудик С. А. Механізми та засоби активізації інноваційного розвитку підприємств роздрібної торгівлі. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2016. № 1. С. 102-109.
6. Руцишин Н. М. Обґрунтування стратегічних напрямів та структурних результатів реформування економіки України. *Регіональна економіка*. 2020. № 4 (98). С. 144-152.
7. Федулова Л. І. Технологічна політика в системі стратегії економічного розвитку. *Економіка і прогнозування*. 2010. № 1. С. 20-38.
8. Державна служба статистики України. URL: <http://ukrstat.gov.ua>
9. Haque I. International competitiveness: interaction of the public and private sectors. *EDI Policy Seminar held in Seoul*. URL: <http://documents>.

worldbank.org/curated/en/905911468739480564/pdf/multi-page.pdf.

10. Smits R., Kuhlmann S. The rise of systemic instruments in innovation policy. *International Journal of Foresight and Innovation Policy*. 2004. Vol. 5. Pp. 14-32.

REFERENCES

1. Barna, M. Yu. and Ruschyshyn, N. M. (2020), Структурні характеристики розвитку економіки: системно-аналітичний зріз, *Інтернаука. Серія: Економічні науки.*, Т. 1, № 12 (44), s. 23-30.

2. Butenko, O. A. (2009), Формування державної інноваційної політики, *Інвестиції: практика та досвід*, № 1, s. 21-24.

3. Hladynets', N. Yu. (2011), Концептуальні засади формування механізму регулювання інноваційної діяльності в регіоні, *Науковий вісник Ужгородського університету*, № 33, Ч. 1, s. 74-79.

4. Dehtiar'ova, I. O. (2010), Інструменти інноваційного розвитку регіону: зарубіжний та вітчизняний досвід, *Державне управління: теорія та практика: електрон. наук. факх. вид., вип. 1*, available at: http://www.nbu.gov.ua/e-journals/Dutp/2010_1/txts/10diovdz.pdf.

5. Orlyk, I. O. Vasylytsiv, T. H. and Rudyk, S. A. (2016), Механізми та засоби акtyvizatsii innovatsijnoho rozvytku pidpriemstv rozdribnoi torhivli, *Вісник Хмельницького національного університету*, № 1, s. 102-109.

6. Ruschyshyn, N. M. (2020), Обґрунтування стратегічних напрямів та структурних результатів реформування економіки України, *Регіональна економіка*, № 4 (98), s. 144-152.

7. Fedulova, L. I. (2010), Технологічна політика в системі стратегії економічного розвитку, *Економіка і прогнозування*, № 1, s. 20-38.

8. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy, available at: <http://ukrstat.gov.ua>

9. Haque I. International competitiveness: interaction of the public and private sectors, *EDI Policy Seminar held in Seoul*, available at: <http://documents.worldbank.org/curated/en/905911468739480564/pdf/multi-page.pdf>.

10. Smits R. and Kuhlmann S. (2004), The rise of systemic instruments in innovation policy, *International Journal of Foresight and Innovation Policy*, vol. 5, pp. 14-32.

Стаття надійшла до редакції 09 лютого 2023 року